

Ulf Ärnström:

Lärande är berättandets kärna

Alla som blivit människor kan berätta. Det har jag gjort längre tillbaks än jag kan minnas. Och jag har haft turen att kunna utveckla det i en riktning som jag inte anade när jag började försörja mig på det för drygt tjugo år sedan.

Min första berättarinspiration ärvde jag via min mamma från mina norska förfäder. En av dem, Johannes Runhovde var känd bland barnen i Moss som berättare. Så det kunde hända att de bad honom att ”fortelle ett eventyr” när de träffade honom på stadens gator. Kanske var det han som inspirerat min mamma till att berätta improviserade godnattsagor för mig och min lillasyster.

Sedan lärde jag mig tre viktiga saker under de år jag jobbade som psykolog. Det första var att lyssna. Det andra var att lyssna. Och det tredje var att livet självt är dramatiskt, mycket mer dramatiskt än Snövit, Oidipus och TV-nyheterna. Om man lyssnar.

När jag jobbade på fritids under några år blev det min tur att berätta. Det var nog barnens förtjusning över det levande muntliga berättandet som gav mig den avgörande knuffen till att börja leva på det.

Jag trodde också att det var ett bra sätt att undvika det vanligaste livsödet för stora delar av min släkt; vi tycks vara predestinerade att bli lärare och pedagoger.

Min brorsa klarade sig länge genom att jobba som dykare. Sen började han ha dykkurser och nu är han fast som matematiklärare. Jag klarade mig i mer än tio år när jag jobbade som psykolog, men sen trillade jag dit rejält när jag började jobba på fritids. Jag trodde länge att jag klarat mig upp ur pedagogträsket till berättarscenen. Trots vissa återfall, det var ju så himla kul att ha berättarkurser och studiedagar. Jag borde ha tagit lärdom av hur det gick för min bror.

Från början var min ambition med att utveckla pedagogiska berättarmetoder en förevändning för att få lärare att låta elever berätta mer. Jag tänkte att om de kan använda berättandet som läromedel upptäcker de mediets kvalitéer i förbifarten och då kommer de också att se hur eleverna blir ”självlysande” när de berättar. Det projektet lyckades en aning för väl, åtminstone för mitt eget vidkommande.

Numera är jag övertygad om att berättandets kärna är själva lärandet. Poängen med att berätta i en grupp är att utforska världen och livet tillsammans.

Berättandet är vardagens NO, SO och språkutveckling. Några av mina berättarvänner ser pedagogiskt berättande som ”tillämpat berättande”. För mig är lärandet tvärtom berättandets ursprungliga funktion. Det är scenberättandet som är det tillämpade berättandet.

Det betyder inte att det är ”sämre”. Scenberättande kan vara nog så häftigt. För oss okristna hedningar som dessutom sällan super skallen av oss på fotbollsmatcher är scenberättandet nog det närmaste vi kan komma ett inspirerande frälsningsmöte. Den kollektiva trancen, den

hypermedvetna berusningen kan släppa lös krafter som malaysiska traditionella berättare kallar *angin*. Det kan översättas med "begärets vind".

Trots detta är jag ännu mer intresserad av möjligheten att, precis som i klassrummet, försöka låta scenberättande bidra till ett utforskande samtal. Eller som man säger i Danmark, "*fortaellende samvaer*".

Jag rör mig gärna mellan det konkret vardagliga, saker sprungna ur livet självt, "the grand narratives" och de stora kosmiska frågorna. Nu senast berättade jag under rubriken "*Skapelser, symaskiner och uppfinnare*" på ett bibliotek här i Göteborg. Det var en liten, intim grupp. Kaffe och kaka ingick i entrén på tjugo kronor. I direkt muntlig tradition från Johannes Runhovde improviserade vi fram en historia tillsammans. Det blev ett utforskande *samtal* i ordets djupare mening. När jag började berätta hade jag ingen aning om att jag skulle kunna betrakta en sådan anspråkslöst småtrevlig tillställning som en verklig kreativ höjdpunkt i mitt liv som berättare. Jag hade nog föreställt mig något mer grandios ;:-)

Det ska bli himla kul att komma till Ljungby i sommar! Förhoppningsvis blir det tillfällen till berättande och utforskande samtal om hur festivalen och berättandet utvecklats under åren. Har ni t.ex. hört historien om när Stockholmsberättarna skulle suppa ihop till Evert Ljusbergs sociala avgifter efter den första festivalen?

Ulf Ärnström